

VORMSI ØORMSÖ

Rahulikku jõuluaega, tujuküllast aastavahetust ja head uut aastat!

Õhus on ootusärevust, piparkoogi- ja kuuselõhna ning soove ja uue aasta lubadusi. Aknalaudadel on sussid ja päkapikudel ning jõuluvanadel käed-jalad toimetamisi täis. On aasta imelisem aeg, tasub unistada suurelt ja soovida kõikidele head. Ära unusta, et kusagil leidub midagi, mis kestab meist kauem. Usu mind, sõber, ja ära noruta, kusagil keegi mõtleb just praegu Sulle troonivaid sõnu. See, kes Sind solvas, kahetseb juba ammu.

Tal on palju valusam, kui Sul oligi. Olen saanud kuuldust, et põhjas nähti heledat taevast, varsti on siingi selgus ja rahu. Võid mind uskuda, sõber, kogu aeg mängib muusika.

Kaunist muinasjutulist aastalõppu!

Toimetaja päkapikk

Volikogu ja vallavalitsuse tegemistest

Oktoobrist alustas volikogu uues koosseisus ja moodustati uued komisjonid.

Volikogu esimeheks valiti Ivo Sarapuu ja aseesimeheks Arvo Allik.

Maaelu- ja majanduskomisjoni esimees on Ene Sarapuu, aseesimees Arkadi Tammik, komisjoni kuuluvad Arvo Oorn, Ove Koska, Ilmar Koppelmaa, Jonne Berggren, Gert Kanarbik.

Sotsiaal-, haridus- ja kultuurikomisjoni esimees on Ivo Sarapuu, aseesimees Algor Streng, komisjoni kuuluvad Ene Rand, Madli Tarjus, Heily Piip, Karl Kermes, Tatjana Sääs.

Revisjonikomisjoni esimees on Arvo Allik, liikmed Heino Paulus ja Kaido Valm.

Volikogu kinnitas ka vallavalitsuse uue koosseisu. Vallavalitsuse juht on vallavanem Tanel Viks ja liikmed on Valvi Sarapuu, Heily Piip, Harri Rosenblad, Ahti Allik, Koit Kõiveer ja Jonne Berggren.

Vallavalitsus andis välja ehitusloa Vormsi koolimaja juurdeehitusele ning fassaadi renoveerimiseks ning projekterimistingimused Sviby külas, Mägede katastriüksusele 90701:003:0440 Tenniseväljaku rajamiseks.

Alates 1. aprillist muutuvad jäätmeveo teenustasud Vormsi vallas. Vastavalt jäätmeseaduse paragrahvi 66 lõikele 5 peab Jäätmeveo teenustasu

olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Jäätmeveo tasud on olnud aastaid muutumatud, kuid nüüd ei kata need enam ettenähtud kulutusi.

Kõige suurema osa moodustavad eramajade jäätmed sh ka külmkapid, televiisorid ja muu tehnika, mille kogu jäätmejaamas on trasiliselt suurenenud. Vormsi vallas on aastane jäätmeveo tasu ja hoonestatud kinnistu, kus asub suvila, elu- või äriruum, maksab edaspidi 60 eurot aastas ehk siis 5 eurot ühe kuu kohta. Vormsi elanikele kehtib ikka soodustus ja jäätmeveo teenustasust 2/3 maksab nende eest vallavalitsus. Seega tuleb tulevikus tasuda igal Vormsi elanikul aastas jäätmeveo eest 20 eurot, ehk ca 1,66 eurot iga kuu kohta. Siinkohal on paslik meelde tuletada, et need kellel on 31. detsembri seisuga Vormsi valla ees täitmata rahalisi kohustusi, need jäätmeveo teenustasu soodustust ja teisi Vormsi valla poolt antavaid soodustusi ei saa. Katsume siis kõik uude aastasse minna ilma võlgadeta. Kui kellelgi on tõsisemaid makseraskusi, siis on võimalik läbi rääkida ja maksegraafik kinnitada. Maksegraafiku täitjat ei käsitleta võlgnikuna.

Alates 1. jaanuarist 2018 likvideeritakse maavalitsused ja maavalitsuste ülesanded jaotatakse teiste ametkondade ja asutuste vahel. Täpsem info on avalikustatud Vormsi valla kodulehel. Vormsi vallale antakse üle saarevahi ametikoht ja rahalised vahendid, Hajaasustuse programm, asendus- ja järelhooldusteenuse (varasem asenduskoduteenus) rahastamine ja teenuse lepingute sõlmimine, mille puhul on vallavalitsuse teoks Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakond ning alaealiste õigusrikkujatega seotud tegevused, kus vallavalitsusele on teoks Sotsiaalkindlustusameti lastekaitse osakond.

Bussiliiklust hakkab korraldama MTÜ Harjumaa Ühistranspordikeskus ja praamiliiklust Maanteeamet. Praamigraafikud esialgu ei muutu. Eelinfona võib öelda, et muudatused ootavad ees suvegraafikus, kus 1. maist kuni 30. septembrini ilmselt ei saa meeskonna tööaja ületundide tõttu olema enam esmaspäeva hommikusi väljumisi Svibyst 8.35 ja Rohuküläst 10.15. Tööaja arvestus ja ohutusnõuded on ranged ning ei võimalda suvekuudel graafikut rohkem tihendada.

Kaunist jõuluaega!

Vallavanema veerg

TANEL VIKS

2017 – mitmes mõttes otsustav aasta

Üks aasta on taas mööda saamas ning aeg on heita põgus pilk tagasi. 2017. aasta läheb Eesti ajalukku kui aasta, mil teostus üks (järjekordne) haldusreform ja mil riigireformiga kaotati ära maavalitsused. Läänemaa vaates on märksõnadeks maakonna kokkukuivamine ning see, et nüüdseks koosneb Läänemaa ühest linnast, ühest vallast ja ühest saarest. Vormsi jaoks võiks olla ajaloolisi märksõnu kaks - Vormsi sai õiguse jätkata iseseisva vallana ning Vormsil kandideeris esmakordselt vaid kaks nimekirja ning volikogu moodustas 100% üks nimekiri.

Vormsi jätkamine koos teiste saarvaldadega iseseisvana oli hetkevaates ainuvõimalik õige otsus. Kas see jääb või peaks jääma nii ka 20 või 30 aasta perspektiivis on keeruline öelda. Elu on lihtsalt nii kiires muutumises, et me ei oska täna isegi prognoosida, millega me 30 aasta pärast liikleme või mida sööme. Ehk on selleks ajaks meie toidulaua lahutamatuks osaks muutunud näiteks putukad? Saati siis suudaksime adekvaatselt prognoosida valla tasemel sotsiaalmajanduslikku olukorda aastal 2047. Seega püüame vaadata kaugemale, nii 10 aasta taha, kuid tegutseme pigem 4 aastaste tsüklitega.

Ka see, et Vormsil on võimul üks valimisnimekiri on positiivne. Nii on ka Ruhnus ja Kihnus, ning viimases kohas juba kolmandat valimisüklit järjest. Stabiilsus on valitsemise juures oluline ning ka see, et tegeldaks reaalse asjadega, mitte sooja õhu tootmisega. Eelmine volikogu paraku hiilgas selle poolest, et enamik auru läks vileks ning otsustamisjulgus oli kasin. Loodame, et olemasolev volikogu koosseis saab tegelda sisuliste asjadega.

Nii et, kui üritada 2017 aastat kokku võtta, siis minu hinnangul oli Vormsil mitmes mõttes otsustav aasta ning tulemust tuleb lugeda positiivseks.

Sügis Vormsil toob (ikka ja jälle) kaasa ka ühe teise fenomeni. Enam ma selle üle ei imesta, vaid konstanteerin seda paratamatuseks. Need on erinevad kuulujutud ja hüpoteesid ehk lihtsate asjade taga üritatakse leida põnevaid skeeme, miks mida tehakse. Üks selline on vallas liikvel seoses kooliga ning sellega, mis võiks olla tehtud otsuste taga. Ilmselt on selliste juttude teke seotud igavusega. Suvel on saarel ju tegevust ja inimesi, talvel vaikelu saabudes on kuulujuttude genereerimine ilmselt omamoodi aktiivse tegevuse aseaine. Kui nii, siis nii – vahel on isegi huvitav kuulda refereeringuid põnevatest fantaasialendudest.

Küll aga on seoses kooliga vaja maha öelda üks oluline asi. Nõukogude ajal eksisteeris nähtus nimega telefoniõigus. Elik kuskilt EKP büroost tuli asutuse juhile kõne, et tehke nii ja nii. Või kirjutage seda ja seda. Demokraatlikus ühiskonnas on nimetat õigus taunitav. Viimase näitena proovis seda praktiseerida Mihhail Korb ning see maksis talle ministrikoha. Küsimus ei olnud niivõrd selles, mida mitte just perfektse eesti keele oskusega minister arvas NATO liikmelisusest vaid see, et ta hiljem üritas mõjutada meediat, kasutades telefoniõigust.

Tehtast juhib tegevdirektor või juhatus, mitte nõukogu. Suvalist Tallinna kooli juhib oma otsustuspädevuse piires selle kooli direktor, mitte Tallinna Haridusamet, linnapea Taavi Aas või volikogu esimees Kõlvart. Nii on ka Vormsil: kooli juhib kooli direktor, mitte vallavanem või volikogu esimees. Kooli ei juhi ka volikogu, üldkogu või avalik arvamus. Tollest hetkest, kui näiteks vallavanem sekkuks kooli direktori otsustesse ei ole ta enam vallavanem vaid muutub kooli direktoriks. Ning võtab vastutuse ja põhimõtteliselt hakkab lisaks personaaliale otsustama ka muid koolisiseseid asju. Sellist olukorda ei saa ja ei tohi tekkida.

Või teine näide, volikogu võib otsustada, et loob näiteks vallavalitsuse struktuuri kraanajuhi koha aga volikogu otsustuspädevusse ei kuulu see, KES on kraanajuht. Seda otsustab vallavalitsus. Meil on Vormsil kohati need otsustustasandid ilmselt ajaloolistel põhjustel pisut segi, aga tasapisi oleme ka need asjad klaarimaks saanud, kes mida otsustab.

Agas tervikuna on ju asjad Vormsil kenasti. Soovin vormsilastele ilusat jõuluaega ja aastavahetust, rohkem positiivseid emotsioone ning kvaliteetseid perekeskel!

Leelo Saare alustas helkurite tegemist kõige pisematest. Foto: Tatjana Sääs

OHUTUS

Helkuripäev

TATJANA SÄÄS,
kultuuri- ja noorsootöö spetsialist

Kinkisin ükskord ühele Malawilisele mehele, kes meil Tallinnas käis lastele Aafrika lugusid rääkimas, tänutäheks muu seas helkuri. Ja sain temalt teada põneva asjaolu, et nemad ei kasutagi helkureid. Uurisin siis, et kuidas nii, ja tema vastas, et nendel on hoopis kombeks valgeid riideid pimedal ajal kanda, et nähtavamad olla. Selgitasin talle, et meil lume taustal ei mängiks selline asi välja.

Ehkki meie talvedes lund palju enam pole, aga lootus ikka jääb, siis tegime Vormsil ühe helkuripäeva, et neil, kellest me hoolime ja kes endast hoolivad, oleks väike

pimedas kaugemale nähtav suveniir ikka olemas.

Detsembri esimesel reedel tuli meile külla käsitöömeister Leelo Saare, kes esmalt lasteaias ja siis seltsimajas kõigi soovijatega põnevaid lillede, südame, hammasrataste ja muude kujunditega säravaid ripatseid meisterdas.

Pimedusega koos saabus ka meie konstaabel Kiur Klippberg, kes selgitas esmalt helkuri kandmise vajalikkust ja näitas õues Kaido Valmiga päästeametist, kui kaugele helkurit üldse näha on. Koos saime arutleda, millised helkurid on paremini nähtavad ja millistes tingimustes ja millisel kõrgusel. Kui inimesed omavahel pimedas kokku pörkavad, paranevad muud ära, aga autoga kohtu-

des on ikka targem kõik ettevaatusabinõud tarvitusele võtta.

Sest:

- * isegi ainult 50 km tunnikiirusega sõitva auto peatumismaa on kuni 38 meetrit.

Aga:

- * helkuriga jalakäija on märgatav 130-150 meetri kauguselt,
- * ilma helkurita jalakäija on märgatav alles 30 meetri kauguselt.

Huvitav fakt:

1934. aastal patenteeris Nottinghami teetöölaine Percy Shaw maailma esimese helkuri, mille loomiseks ta oli saanud inspiratsiooni pimedas tee ääres vastu helkinud kassi silmadest.

Hoidke ennast!

Vormsi noorte judokate aastalõpu tegemised

TIIT ADAMS, Vormsi judo treener

Novembrikuu lõpus käisime Vormsi lastega taas külas meie judoklubi peakorteris Kiilis. Kes veel ei tea, siis igaks juhuks mainin ära, et Vormsi judokad treenivad Kiilis asuva judoklubi Moosivarvas all. Kiilis asub ka meie klubi peatreener Gunnar Richter, kes on judoga tegelema üle 20 aasta ning Moosivarba klubi veab juba kümnendat aastat.

Judo on välja kasvanud Jaapani iidsest võitluskunstist *Jiu-jitsu*. Judo looja Jigoro Kano, kes oli ise pikalt praktiseerinud erinevaid võitluskunste, selekteeris välja tõsiseid vigastusi tekitavad võtted ning arendas välja täiesti omalaadse stiili ja ala – judo. Judo baasteadmised algavad kukkumistehnikate omandamisega ning kogu keha korraliku üldfüüsilise ettevalmistusega. Edasi õpitakse erinevaid heitetechnikaid, samuti kinnihoidmis- ja valuvõtetehnikaid. Judos on seitse erinevat vöö astet. Alustatakse punase vööga, edasi valge, kollane, oranž, roheline, sinine, pruun ja must. Judo lahutamatu osa on judo filosoofia – teineteise ja ennast ümbritseva austamine, lugupidav suhtumine oma vastasesse, vaatamata sellele, millises seisus parasjagu ollakse (kaotus või võit), samuti oma viha ja valu kontrollimine, mis kõik on ka ju väga vajalikud omadused kogu eluks. Judo treeningud alustatakse ja lõpetatakse eranditult alati kummarduste ehk rei'dega.

Vormsi lastest on tänase seisuga kollase vöö omanikke viis. Judoga tegeleb kaks gruppi – kool ja lasteaed. Vormsis teen judot 4. hooaega ja näha on, et lastele meeldib ning jätkame kindlasti ka järgnevatel aastatel. Vähemalt korra aastas külastab meid klubi peatreener hr Gunnar Richter, kes vaatab üle õpitu ning annab omapoolse lihv, samuti võtab vastu vöö eksami.

23. XI ja Kiili – olime külas oma koduklubil, seekord oli põhiorhkk kollase vöö eksamil, samuti jagati välja valge vöö omanikele kollase ja oranži vöö triipe. Kollane või oranži triip valgel vööl tähistab õpilase arengu taset enne kollase vöö omandamist. Kollase vöö eksam sisaldab nelja kukkumistehnikat, kuut heitetechnikat ja nelja kinnihoidmistehnikat. Samuti judo ajaloo ja terminoloogia tundmist.

Seekordsed uued kollase vöö omanikud on Martin Purre ja Katarina Kõiveer. Kõik judoga tegelevad lapsed on väga tublid, tänase seisuga on koolilaste hulgas eranditult kõik kollase või oranži triibu omanikud või siis kollase vöö omanikud. Treenerina olen laste arenguga väga rahul ja kõige suurem heameel on mul selle üle, et judo trenni tahetakse tulla ja seda peetakse oluliseks. Viimasel paaril kuul olen teinud lisatreeninguid huvilistele ka pühapäeviti, siiani pole saal kordagi tühjaks jäänud.

Lõpetan seekord oma artikli ka täna tegutseva Tartu judoklubi «Do», kus kunagi ise alustasin, hüüdlausega: «Energia üksnes heategudeks!»

Vormsi judokad koos treeneritega Kiilis. Foto: Gunnar Richteri erakogu

KÄSITÖÖ

Vormsi Käsitöö Selts Mardilaadal

MARJU TAMM

16., 17., 18. ja 19. novembril toimus Tallinnas Saku Suurhallis 21. korda Mardilaat. Mardilaada korraldaja on Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit ja ise nimetavad nad seda sündmust väga tabavalt Eesti käsitöö laulupeoks. Alati on Mardilaadal lisaks kauplajatele ka palju toredaid töötubasid ning rikkalik kultuuriprogramm. Sel aastal olid tähelepanu keskmes Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku käsitöö õpe.

Ka sel aastal oli Vormsi Käsitöö Selts oma väljapanekuga Mardilaadale kutsutud. Näitasime ja müüisime peamiselt Vormsi kindaid ja sokke, lambanahatooteid, telgedel kootud esemeid, bindbongeneid ning teisi Vormsi rahvariiete juurde kuuluvaid aksessuaare. Eriti populaarsed olid Lia naturaalsed lõngad ning Algori sepised. Tõeline imetusobjekt ning müügihitt oli Leili Vanaküla kootud tillukesed kindad – Leili oli selleks aastaks kudenud ka minisõrmikuid.

Vormsi käsitööd ning elu-olu tutvustasid Mardilaadal sel aastal Lia Ostapenko, Ene Rand, Marju Tamm, Kristina Rajando ja Ela Streng. Väljapaneku seadsid üles Marju Tamm ja Algor Streng.

Mõned pildid meie väljapanekust ning Vormsi Käsitööseltsi tööst on väljas meie blogis <http://bindbongen.blogspot.com/2017/12/mardilaat-2017.html>

Mardilaada kohamaksu ja transportikulude katmist toetas Vormsi Vallavalitsus. Aitäh!

Kloun Ummi rivistas kõik lapsed üles ja vaatas, kuidas neil tähelepanuga lood on. Foto: Tatjana Sääs

Tsirkusega isadepäev

TATJANA SÄÄS,
kultuuri- ja noorsootöö spetsialist

Isadepäeva sai seekord Vormsil tsirkusega tähistatud. Juba seltsimajas luksel tervitas tulijaid kloun Ummi, kes pidas kokkutulnutele päevakohase viguritega kõne, mille osalejad ise kokku olid aidanud panna. Ummi õpetas ka põnevaid paberist volditud lohesid, lennukaid ja bumerangitaolisi asju meisterdama. Koos mängiti, naerdi ja vaadati lõbusaid trikke. Leenukööök OÜ oli meile valmistanud suus sulavad tordid isadepäevasoo- viga. Hea tuju oli pikaks ajaks garanteeritud ja paberist lennumasinad lendasid veel tükk õhtut mööda rahvamaja üle tordisõõtjate peade ringi.

Mardilaada meenutused. Fotod: Vormsi Käsitööseltsi blogist

Advendiaja tegemised Vormsi Lasteaed-Põhikoolis

Vormsi koolis uus õpetaja olen ma ja mõned read, me koos õpilastega sulle hea lugeja kokku sean, mida koolis põnevat teeme head. Kus lastel sära silmades, ja head mõtted, soovid südamis.

Ivo Mikson, eesti keele ja kirjanduse õpetaja

Kehalise kasvatuses tunnis ehitasime koos koolikaaslastega esimese suure lumememmi ajal lumememmesid. Lumememmedest ehitasime suure kindluse. Ehitamine oli tore ja lõbus, sest kokku valmis üheksa lumememme. Lumememmed tegime hästi suureks ja kõrgeks, et saaks nende taha peitu pugeda ja lumesõda mängida. Kahjuks läksid ilmad soojaks ja meie kindlusest ei jäänud järgi midagi. Nüüd ootan suure põnevusega uut lumesadu ja külma ilma, et valmis ehitada uus kindlus.

Gertlin

Kunstiõpetuse tunnis joonistasime Egiptuse stiilis jõuluvana. Algul tundus see ülesanne päris raske olevat, aga hiljem kui töö valmis oli, selgus, et see ei olegi nii raske. Pidime Egiptuse stiilis joonistama ja juurde ieroglifidest kirjutama: «Häid jõule!» see nägi välja nii:

Katarina

Ajalo ja kunsti tunnis koostasime ise jõulukuulutused. Valmistasime kuulutusi selleks, et koolis on koos lasteaiaiga tulemas jõulupidu ja mõtlesime, et ka Vormsilased võiksid meie peost osa võtta. Osad kuulutused tegime arvutis. Pidime ise valima kuulutusele põhja ja mõtlema välja teksti, mida kuulutusele kirjutada. Kuulutuse koostamine oli päris lõbus ja vahva tegevus. Nüüd ehivad meie kuulutused kõiki Vormsi bussipeatusi ja ka praamil on meie koostatud kuulutus stendil üleval.

Orm Robert

Lions Klubi kinkis Vormsi lastele jalgpalli jalganoõud. Kingituse pidulik üleandmine tõi kaasa palju elevust ja siirast rõõmu. Täname kõiki Lionseid!
Foto: Heily Piip

Esmaspäeval, 11. detsembril käsitöö tunniajal läksime mina, Gertlin, Katarina ja Marilyn õpetaja Annika klassi, et meisterdada jõulukotte Vormsi eakatele jõuludeks.

Gertlin ja Marilyn voltisid kotte, mina kleepisin kotid kinni ja Katarina valmistas kottide põhjad. Hiljem me vahetasime ülesandeid ning õpetaja Ene juhendas meid.

Mulle see tegevus päris meeldis, kuna see oli lõbus ja ma sain näha imeilusaid kalendripilte.

Kotid olid kaetud erinevate numbritega ja osaliselt kaetud kalendripiltidega.

Getrud

Ühel ilusal lumisel päeval tuli poisistel pähe mõte, teha õpetajatele söögivahetunniajal lumesõda.

Markus, Martin ja Orm ootasid õues, koolimaja ees õpetajaid, kes olid söömas, õpetajaid oodates viskasid poisid mõned lumepallid ka akende suunas, millel ootasid ja jälgisid tegevust teised õpilased.

Esimesed ristsed sai kätte õpetaja Ivo.

Lumesõda oli huvitav ning pakkus õpilastele põnevust ning meeldejääva kogemuse.

Karmen

Lasteaia aknal on sussid päkapike ootel. Foto: Ene Koitla

1. advent, väike humoorikas jõulutervitus õpetajate Ene, Malle ja Ivo poolt, jõulutule jagamine klassidesse ja jõulupakkide loos. Foto: Heily Piip

Meil oli üks huvitav tööõpetuse tund õpetaja Maarjaga. Poisid käisid koos õpetaja Maarjaga Algori juures sepistamas. Igaüks meist pidi sepistama ühe naela.

Minu arvates oli see päris huvitav vaheldus tavalisele tööõpetuse tunnile ja lisaks saime me ka proovida sepistamist. Selliseid tunde võiks olla rohkem.

Martin

4. detsembril kutsuti kõik Vormsi Lasteaed-Põhikooli õpilased ja õpetajad üles saali.

Alguses oli lühike näidend karust ja jäneseist. Näidend rääkis kahest loomast – jäneseist ja karust. Karu ei teadnud, mis on jõulud ja jänës näitas karule, mis on jõulud. Näitlejad olid õpetaja Malle ja õpetaja Ivo.

Pärast näidendit istusid kõik õpilased ja õpetajad ringis. Õpetaja Annika jagas laiali loosid. Looside alusel loositati välja, kellele peaks jõulupaki tegema.

Pärast loosid sai iga õpetaja kaasa adventiküünla oma klassi ja nüüd põleb igas klassis adventiküünal, mis on ootuse sümbol.

Marilyn

Maria (4-aastane) meisterdatud lumememm

LAPSESUU. 5-7 aastaste laste ütlemissed

Mis on jõulutunne ja kas jõulud on olulised?

«Jõulutundeks on oluline päkapikk, lumememm, laulud, jõuluvana, piparkook, kuusk, kingitused, taevatähed, kommid.»

«Jõulutunne, see on rõõmus tunne. See tähendab, et on ilusad inimesed. Nad on kaunid, ilusasti riides ja aitavad palju. On palju aitamist ja asjade toomist.»

Ja: «Kelle need jäljed siin lumel küll on? Kas siin on kõndinud jänës või konn? Imelik, imelik asi on see ... päkapikk käinud on lume sees!»

«Mulle meeldivad jõulud, sest siis on lumi maas ja saame lumes mängida.»

«Jõulud on olulised, sest siis saab luuletust lugeda: «Meil on päkapikud käinud, aga mina neid ei näinud, nägin ainult kingipakke. Nüüd ma hüppan rõõmust lakke, tänama peab jõulutaati, tema ju need kingid saatis!»

«Vahel kui suve ootan, siis ei pea alati jõule tulema (võin loobuda jõuludest), sest suvi on palju parem. Saab ujuda, on päike, saab paljalt joosta ning liivaga mängida.»

«Kui lumi on, siis saab kelgutada, süüa lund - ta tuletab mulle kommi maitset.»

«Ja kui lumi on, siis käivad päkapikud. Ma tean. Olen näinud metsa juures ühe päkapiku jälgi.»

«Lumi, see on rõõm. Ta on pehme, lõbus, valge. Valge on nii ilus ja õrn värv.»

«Päkapiku tutt ja jõuluvana habe on valge ... ja valge hobune on nagu lumi.»

«Lumest saab lumeonni teha, lumesõda mängida, kelgutada. Lumi on nii hea, mulle meeldib kui olen puhas. Sopa sees on ka tore hüpata.»

«Mulle meeldivad jõulud, siis jõuluvana toob kingitusi. Ja me oleme paremad. Oleme teistega koos jõulude ajal.»

«Jõulutunne on hea tunne. See on vaarika lõhn, vaarikas on minu lemmikmari. Olen rõõmus, sest aju on peas ja ütleb, et on hea tunne. Minu sees on luu ja luu sees on torud ja nende sees on robot, kes ütleb, et olen rõõmus. Ei, inimene ütleb, aga robot räägib kaasa.»

IMELIST JÕULUKUUD!

MEIE INIMENE

Enesekindlusega läbi elu – Lehti Svibyst

MALLE HOKKONEN

Proua Lehtile jõuan külla ajal, mil ta lembetundega nokitseb oma aias lillepeenras. Kangelaslik, 90-le lähenev proua pusib kepi toel mul-las, kisub umbrohujuuri, kõnetab lilli - selleks, et lilled lahkesti võrsuda võivad, oma ilu Lehtile tänuks näitavad.

Lehti lausub, et tervis ei luba aktiivselt aeda hooldada ning lilleaed on võrreldes aastatetaguse ajaga veidike tagasihoidlikum, samas värviline ja ikkagi silmailu pakkuv.

Lehti majast mööda sõites ei jää märkamatuks veranda seinale kin-nitatud lille-sümboolikaga plaat. On märkimisväärne teada, et 80-tel aastatel saavutas Lehti ja Ilmari ma-japidamine kauni õueaia nimetuse. Ei ole põhjust imestamiseks – elu-kaaslane Ilmar oli diplomeeritud aiaandusagronoom.

Lehtile on omane jätkuvalt mõnus huumor ja kiire mõistus, sekka positiivse tooniga terav keel, temaga vaidlemiseks kohta ei ole. Lustlikult suudab ta kaasvestleja veendumused ümber lüüa, enda seisukohta-dega nõustuma panna. Püüan oma tuhmistunud seisukohta läikima lüüa seejärel hoopis teisest nurgast ja tänan Lehtit. Leidsime kesktee.

Lehti elulugu algab Läänemaalt, Taeblast, Lodi talust. Lehti ema töötas mõisateenijana, talvel lisaks loomatalitajana. Lapsepõlv oli karm ja armas. Väikese neiu õnnelikku-sed olid olulised kodu ja vanemad, koduloomad, lähisugulased, mäng ja mängukaaslased. Sõnuseletama-tu mälestus on Lehtil jäänud oma venna sünnist, millest ta 9 aastase tüdrukuna enesekindlalt osavõtl-ikult läbi tuli. Venna sündides oli Lehti tugev toimetaja: lõikas venna nabanööri ning mähkis venna isa pintsakusse. Märkamata, et puhast pesu oli kapis küll ja küll. On mõiste-tav, et taoline ülitundlik ebaharilik kohustus tekitas Lehtis alateadlikku ehmatus, emas aga erutust ja rõõ-mu. Mis ainult suurendas hoolimist ja armastust õe-venna-ema vahel.

Hiljem kasvas vennast tubli ja rau-gematu, tööarmastaja traktorist.

Ema- ja koduarmastus, ere kodu-

Enesekindlusega läbi elu - Lehti Svibyst. Foto: Malle Hokkonen

tanuma päike ja helisev taevakaar ei hellitanud Lehtit pikalt, elusaa-tus pani tema õlgadele ülemäärä-se taaga: ema kaotus 12-aastasele tüdrukule on masendav. Keerulises olukorras asus Lehti taluteenijana tööle, karjatas loomi. Talutöös sai esimesed töökatsumused, kohuse-tunde ja vastutusekoorma. Ettevõetud tööd laabusid kärmelt ja täpselt. Mida kärmemalt tööd tehtud said, tuli mitmeid ülesandeid lisaks - ei ühtki vihapurset, pigem seesmine vajadus hakkama saada.

Taluproualegi tundunud kõik see suisa mõistatuslik: kuidas mahub õblukesse tütarlapsesse nii palju jõudu, kust leiab tütarlaps uskuma-tut tahet töötada? Lehti mõistis, et ellujäämine ja elu on võrdelises seo-ses tööga.

Kolhooside moodustamise aegu elas Lehti kasuisa juures, ka onu juures. Neil oli oma turvaline elu-ase, tehnikat ja masinaid. Lehti sai olla tööl abiks. Siit leidis Lehti oma abikaasa, kellega sidusid üheks ning pere eluase sai Martnasse. Abielust sündis tütar.

Lehiti töö oli seotud jätkuvalt loo-madega, esmalt lüpsja, hiljem noorlooma- ja seatalitaja. Grupi 12 lehma tuli lüpssta käsitsi, sööda ette-vedu toimus ikka inimjõul: käruga. Suveperioodil saadeti lehmad karja-maale, Lehti asus tööle viljapeksu-masinale. Elamiseks raha tuli teeni-da ikka oma kätega raskusi ületades.

«Egas tol ajal alati raskust ei tun-tud, lihtsalt niisugune oligi elukor-raldus,» lausub Lehti rõõmsalt.

Lehtil tuli leppida teadmise-ga, et abieluõnne sära võib kustuda mär-kamatult ning üsnapea jätkus Lehti elurada koos tütre-ga.

Tütar Aasa elas pikka aega Vorm-sil, ehitas Rälbyse kena kodumaja imeväärse iluaiaga, tänuväärset toimetanud ja töötanud mitmes erinevas valdkonnas: loomakasva-tuses, kaubanduses, külanõukogus, leiba teinud-müünud, asutanud ja pidanud hooldekodu. Hooldekodu oli üksikutele vanainimestele väärt ja vajalik majutuspaik lahke teenin-damise ja hoitusega.

Vormsil hakkas Lehti silma Il-marile ja neist sai paar. Üheskoos renoveeriti Svibys praegune elamu ja kõrvalhooned. Tormituuled kaa-sadevahelises suhtluses ei puhunud ja nii toimetati loomad, tehti maja-pidamistöid, pidutseti, rõõmustati, kurvastati ikka koos. Kiidusõnu ja-gub Lehtil Ilmari kohta nagu küllu-sesarvest: hooliv ja abistaja, töökas ja kiire, otsustav ja humoorikas, kor-raarmastaja ja mõistev.

Küsin: Millised mõtted Lehtil pensionipõlves? Millised mured, rõõmud, üllatused?

Ei kurda Lehti pensionipõlve üle, lapselapsed ja nende võsukesed käi-vad tal ikka külas, toovad toidupoo-list ja teeivad õuetöid. Lehti teab, et päris regulaarselt oma elujärje kõrvalt ei jõua nemadki siia, see-

pärast siit-sealt hakkab talle silma hooldamist vajav muru ja hoonete köpitsemine. Egas Lehti veel ootele jää, möödunud talvel vedas kelguga puid treppi, ikka paari halu kaupa. Veeämbridki püüab jõudumööda ise täita ja tuppa tuua. Pole Lehtil mõt-tes oodata, jalg tasapisi ju tatsub!

Abivajajate arv saarel ilmesti kasvab, mõnedki vajavad ööpäeva-ringset abi, on vanuril saarel terake raske. Hetkel näitab Lehti südame tervis kergeid lünki, kuid enneaegu halada ta ei arva - palju ilusat ja head suudab ise endale luua. Hoiab rõõmsaid mõtteid.

Päikest ja ilma naudid? Poliitika omad mõtted?

Lehti naudib õuesoojust ja päike-sepaistet. Veidike. Tervis ei soovi pikaajalist päikest. Poliitikasse suht-tub lugupidavalt, hoiab endale tea-da päevaprobleemid ja püüab neist omaette mõtiskleda. Lehti heaks-kiitu väärivad mõnedki ühiskonna korraldused. Ise suudab uskuda ja oskab oodata oma rahuliku elu, seda soovib ka oma kallitelegi.

Milliga aega veedate?

Lehti loeb ajalehti, kudumist pole unustanud, kuulab raadiot ja telekas on omad lemmikraated. Seriaalid ei ole lemmikud. Koerakesega peab vahel pikki jutte maha, Lehti räägib, koer haugatab ja niutsab, liputab ja keerutab vastuseks saba. Lapselast-est saab rõõmu ja toetust.

Maa-elu meeldib? Pensionipõlves mõte linnamajaja mugavustega korteris, ei mõlgu peas?

Lehtile meeldib maal. Siin on ilus ja rahulik. Linnaelu pöörleb Lehti arvates liiga kiiresti. Kokkupuude maa ja loodusega on tervisele vajalik.

Millised head mõtted on Sul edasi anda noortele?

Lehti arvates tuleb tööd teha armastusega, lugupidamisega, austu-sega. Töö ei ole mäng ja mäng ei ole töö. Omadega ja lähedastega, sõprade ja kaaslastega läbi saada, vanemaid-väetimaide aidata ja hooli-da. Mida rohkem põlglikkust endas, seda mustem on maailm, seda ras-ke ja ülekohtus on elu. Sõjajalal ei ole mõistlik elada, mitte kellegagi.

Lehtile soovime eluõnne ja rahu, tervist ning optimismi!

Palju õnne!

86. sünnipäeval
ANNA RJAZANOVSKAJA
1. detsember

83. sünnipäeval
VOLDEMAR RUMP 24. detsember

81. sünnipäeval
AIN OJASOO 2. detsember

77. sünnipäeval
RAIVO PADAR 4. november

76. sünnipäeval
TEET JOERUUT 15. november

74. sünnipäeval
VELLO HELDRING 12. detsember

73. sünnipäeval
TOIVO VALLA 4. detsember

60. sünnipäeval
TATJANA SMIRNOVA 5. detsember

Kultuuriüritused

27. DETSEMBRIL Eakate jõulupidu rahvamajas.

29. DETSEMBRIL KELL 20.00 Vana aasta ärasaatmise pidu rahvamajas. Öhtu meelelo loovad ansambel Vanaviisi ja öhtujuht Meelis Sarv.

6. JAANUARIL Tulepüü Hullo kii-geplatsil. Ootame vanu kuuski Hul-lo kiigeplatsi lõkkeplatsi juurde!

KAVA:

12.00 Tuleskulptuuride meisterdamine Henry Timuski juhendamisel
19.00 Skulptuuride ja kuuskede põletamine, tee, pirukad, tuleshow
Elava tule maagia talvepimeduse lo-hutuseks. Anname veel viimase võim-luse jõulukuuskedel särada ja lii-dame nad osaks tuleskulptuuridest. Silmailu pakuvad vanadest jõulu-kuuskedest ja pilliroost valmistatud tuleskulptuurid ning tulekunstnik Krista Palmi tuleteendus.

13. JAANUARIL filmiõhtu rahvamajas (peaosas Tõnu Kark): «Rohelised kassid». Pääs: 4/3 €

14. JAANUARIL multikahommik rahvamajas: «Niko ja lendavad põhja-põdrad». Tasuta.
Kava võib muutuda. Jooksev info: tu-le-vormsile.ee

Jumalateenistused jõuluajal

24. DETSEMBRIL KELL 18 jõuluõhtu jumalateenistus.

25. DETSEMBRIL KELL 11 esimese jõulupüha jumalateenistus.

Projektitoetuste taotlusvoor

Taotluste (toetus ürituste ja noorte-projektide korraldamiseks) esitamise tähtaeg on 20. jaanuar 2018. Taotlused palun esitada elektrooniliselt aadressil vv@vormsi.ee või aadressil Hullo küla 91301, Vormsi vald, Läänemaa.

Juuksur tuleb saarele

31. jaanuaril ja 1. veebruaril ning võtab vastu koolituskeskuse ruumides. Soovitame aeg eelnevalt broneeri-da 5666 5784.

Sissetulekud hakkavad mõjutama maksuvaba tulu suurust

Allikas: Maksu- ja Tolliameti koduleht <https://www.emta.ee/et/maksuvaba-tulu>

Tulude suurus ja maksuva-ba tulu 2018. aastal.

Alates 1. jaanuarist 2018 rakendub kõikidele tuludele üldine maksuvaba tulu määr 6000 eurot aastas ehk 500 eurot kuus ja seoses sellega kaob ära täiendav maksuvaba tulu pensionidele ja tööõnnetushüvitistele.

2018. aastal: aastatuluga kuni 14 400 eurot (alla 1200 euro kuus) on maksuvaba tulu 6000 eurot aastas (500 eurot kuus), aastatulu kasvades 14 400 eurolt 25 200 euronni (1200-2100 eurot kuus) väheneb maksuvaba tulu vastavalt valemile 6000 –

6000 ÷ 10 800 × (tulu summa – 14 400), aastatuluga üle 25 200 euro on maksuvaba tulu 0.

Maksu- ja Tolliameti loob E-maksuametisse uue lahenduse «Minu sissetulekud», et inimesed saaksid olla kursis oma maksuvaba tulu kasutamise-ga ja võimaliku täiendava maksukohustuse-ga, mis tuludeklaratsiooni alusel tekib. Praegu on võimalik väljamak-seid ja maksuvaba tulu kasutamist näha e-maksuameti/e-tolli rubriigist «Töötamine ja väljamaksed», > «TSD koondandmed» > «Väljamaksete andmete vaatamine».

Teavet muudatustest ning muud maksualast infot leiab Maksu- ja Tolliameti kodulehelt <https://www.emta.ee/et/eraklient>

TÄIENDKOOLITUS

Töötukassa võimalused tööl käivatele inimestele

PIRET LUIK,
karjäärinõustaja (ESF)
Eesti Töötukassa Läänemaa osakond

Refereeritud artikkel

Töötukassa toetab töölepinguga või avalikus teenistuses töötavaid tööealisi inimesi, kutse- ja kõrghariduse omandamisel ning võimaldab osaleda täiendkoolituses.

Õppima asuda saab erialadele, kuhu järgmise 5-10 aasta jooksul on OSKA uuringute (<http://oska.kutsekoda.ee/>) järgi vaja rohkem töötajaid. Praeguseks on valminud uuringud arvestusala, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, energeetika ja kaevandamise, keemia-, kummi-, plasti- ja ehitusmaterjalitööstuse, metalli- ja masinatööstuse, metsandus- ja puidutööstuse ning sotsiaaltöö valdkonnas. Erialade valik täieneb jooksvalt uute tööjõuvajaduse uuringute valmimisel.

Täiendkoolitus on mõeldud töötajatele: kes on üle 50-aastased, või kelle puudub eri- või kutsealane haridus või kelle eesti keele oskus või arvutioskus ei ole tööalaseks arenguks piisavad.

Täienduskoolitust võimaldatakse eelkõige madala sissetulekuga inimestele – neile, kelle eelmise aasta sissetulek kokku oli alla 8772 euro. Koolituse saamiseks on esmalt vajalik tulla nõustamisele töötukassa karjäärinõustaja juurde. Kui koolitusplaan on inimesega läbi arutatud, saab ta valida endale sobiva koolituse töötukassa koolituskaardi partnerite pakutavate täienduskoolituste seast. Töötukassa saab tasuda kolme aasta jooksul inimese koolituste eest kuni 2500 eurot.

Algust saab sellega teha kohtumisel töötukassa karjäärinõustajaga.

Info: Piret Luik, telefon 472 7075, e-posti aadress Piret.Luik@tootukassa.ee